

Patientinvolvering - teorier og metoder

v. professor, ph.d., cand.cur. Kirsten Lomborg
Institut for Klinisk Medicin, Aarhus Universitet

Hvad er patientinvolvering?

”Begrebet patientinvolvering henviser til patienternes rettigheder til og fordele ved at være centralt placeret i behandlingsforløbet. Fordelene heraf forventes at være bedre resultater for den enkelte patient som følge af bedre samspil mellem sundhedsperson og patient.”

Patient involvement. Eurobarometer Aggregate Report 2012 (egen oversættelse)

Patientinvolvering på flere niveauer

Politisk: Danske Patienter m.fl. er involveret i sundhedspolitik

Organisatorisk: Patientrepræsentanter er involveret i brugerråd o.l.

Patientforløb: (Tidligere) patienter (og pårørende) er involveret i tilrettelæggelsen af partnerskabsbaserede sundhedsydelser, herunder metoderne FBT og BB

Individuelt: Den enkelte patient er involveret i egen behandling

Danske Regioner om sundhedsvæsenet

VORES

SUNDHEDSVÆESEN

Danske Regioner om sundhedsvæsenet

VORES

SUNDHEDSVÆESEN

Hvad er udfordringerne?

1. Den aldrende befolkning
2. Stigende betydning af kronisk sygdom og senfølger
3. Den nye sundhedsforbruger
4. Informationsrevolutionen
5. Klinisk teknologisk velsignelser og forbandelser

Fem megatrends der udfordrer fremtidens sundhedsvæsen. KORA 2017

Hvad er problemet?

Det er ikke længere muligt at skabe bedre sundhedsydelser ved alene at blive klinisk dygtigere, udvikle ny teknologi og uddanne os bedre.

For at give en tidssvarende, lige, sikker og rettidig sundhedsydelse vil koordinering og harmonisering af de enkelte dele give meget bedre resultater.

National Institute of Medicine. Crossing the quality chasm: a new health system for the 21th century (2001)

Er patientinvolvering løsningen?

Folkesundhed ↑

**Triple
Aim**

Behandlingskvalitet ↑

Omkostning per capita ↓

Selvregulering (self-determination)

Vi mennesker har medfødte behov for

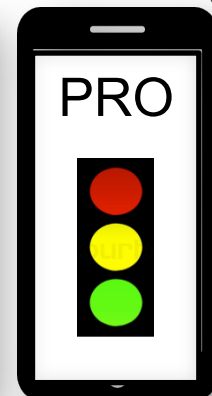
1. Autonomi
2. Handlekompetence
3. Samhørighed

Vores livsførelse er mere selvreguleret når de 3 behov er opfyldt

Williams G C. Improving Patients' Health Through Supporting the Autonomy of Patients and Providers. In: Deci E L & Ryan R M (eds) Handbook of Self-Determination Research. The University of Rochester Press NY USA: 2004.

Metoder til patientinvolvering

Fælles beslutningstagning (FBT) Brugerstyret behandling (BB)

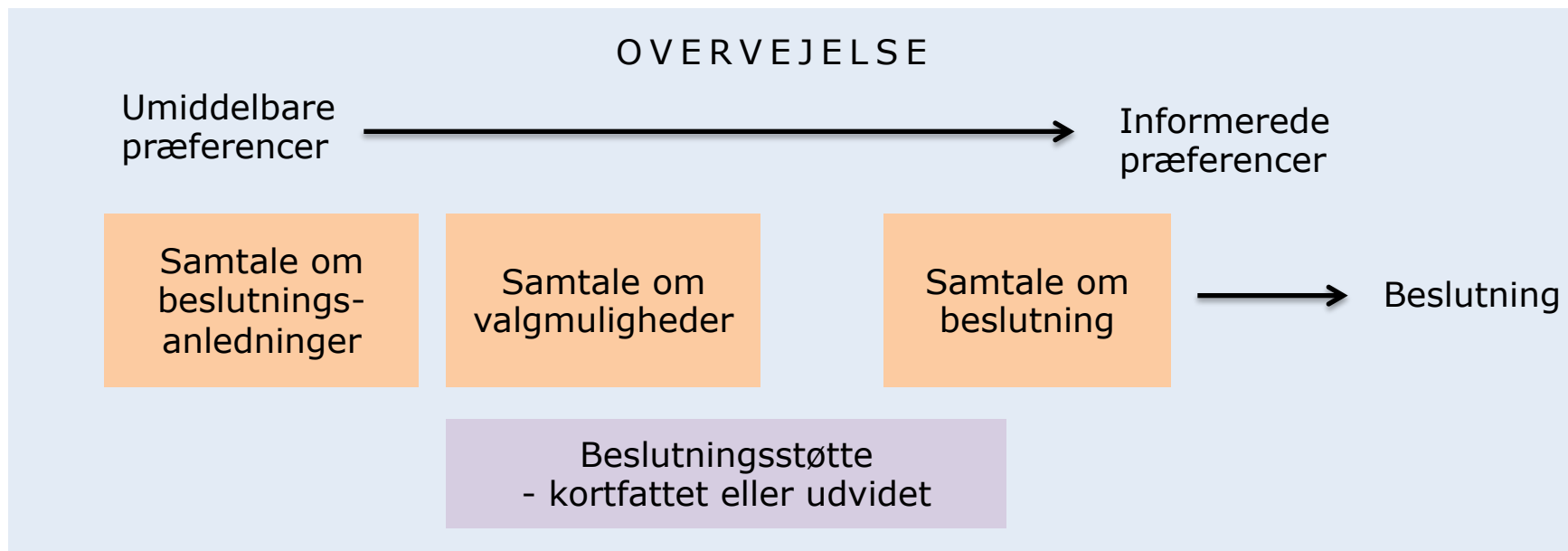

Fælles beslutningstagning (FBT)

Fælles beslutningstagning er en metode hvor behandler og patient (eventuelt pårørende) systematisk deler viden og udtrykker præferencer, når der skal træffes beslutninger i behandlingsforløbet.

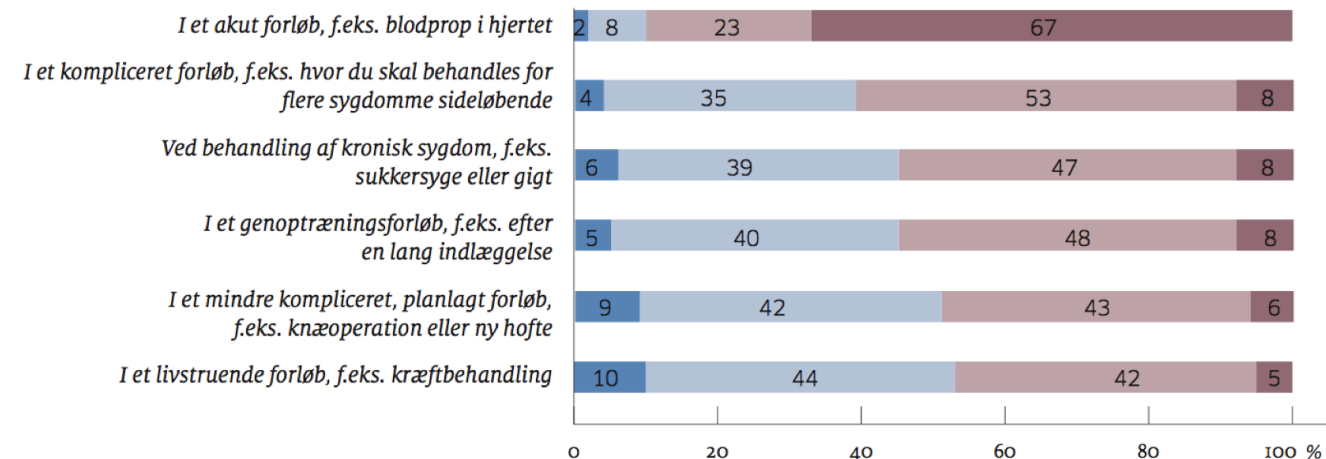
Model for fælles beslutningstagen

Elwin G et al. Shared Decision Making: A Model for Clinical Practice. JGIM 2012

Stort flertal vil træffe beslutninger i fællesskab

”Hvem ønsker du skulle træffe beslutninger om behandlingerne, hvis du befandt dig i hver af følgende situationer?”

- Jeg skal træffe beslutningerne
- Jeg skal have mest at sige, men beslutningerne skal træffes i fællesskab med lægen
- Lægen skal have mest at sige, men beslutningerne skal træffes i fællesskab med mig
- Lægen skal træffe beslutningerne

Fra prof. David Goodmans oplæg, Aarhus Universitet 2014

Onkologen sagde

”Jeg kan tilbyde dig livsforlængende behandling”

Onkologen mente

”Jeg kan give dig behandling som måske kan forlænge dit liv nogle uger eller muligvis måneder”

Onkologen sagde ikke

”Behandlingen vil nok få dig til at føle dig mere syg, end du allerede gør. Du vil måske ikke kunne være hjemme. Behandlingen kan også afkorte dit liv. Vi ved ikke, hvad resultatet er”

Susan hørte

”Ligesom da jeg fik min diagnose for 10 år siden, får jeg behandling og kan højst sandsynligt genoptage mit dagligliv derhjemme”

Forskellige slags beslutninger

Fleksibel beslutning

Definitiv beslutning

Hastebeslutning

Beslutning der kan vente

Drejer sig om her-og-nu

Drejer sig om fremtiden

Stort betydning

Mindre betydning

Hvad ved vi?

- Fælles beslutningstagen øger patienttilfredshed med behandling (og efterlevelse heraf blandt kronisk syge)

Da Silva D. Helping people share decision making. A review of evidence considering whether shared decision making is worthwhile. The Health Foundation 2012

Joosten E A G et al. Systematic review of the effects of shared decision-making on patient satisfaction, treatment adherence and health status. Psychotherapy and Psychosomatics 2008

Hvad har vi grund til at formode?

- Fælles beslutningstagen øger patientsikkerheden
- Fælles beslutningstagen skaber mere lighed i sundhed
- Fælles beslutningstagen skaber balance mellem resultater og ressourcer
- Fælles beslutningstagen har potentiale som del af en mere omfattende indsats (etos)

Da Silva D. Helping people share decision making. A review of evidence considering whether shared decision making is worthwhile. The Health Foundation 2012

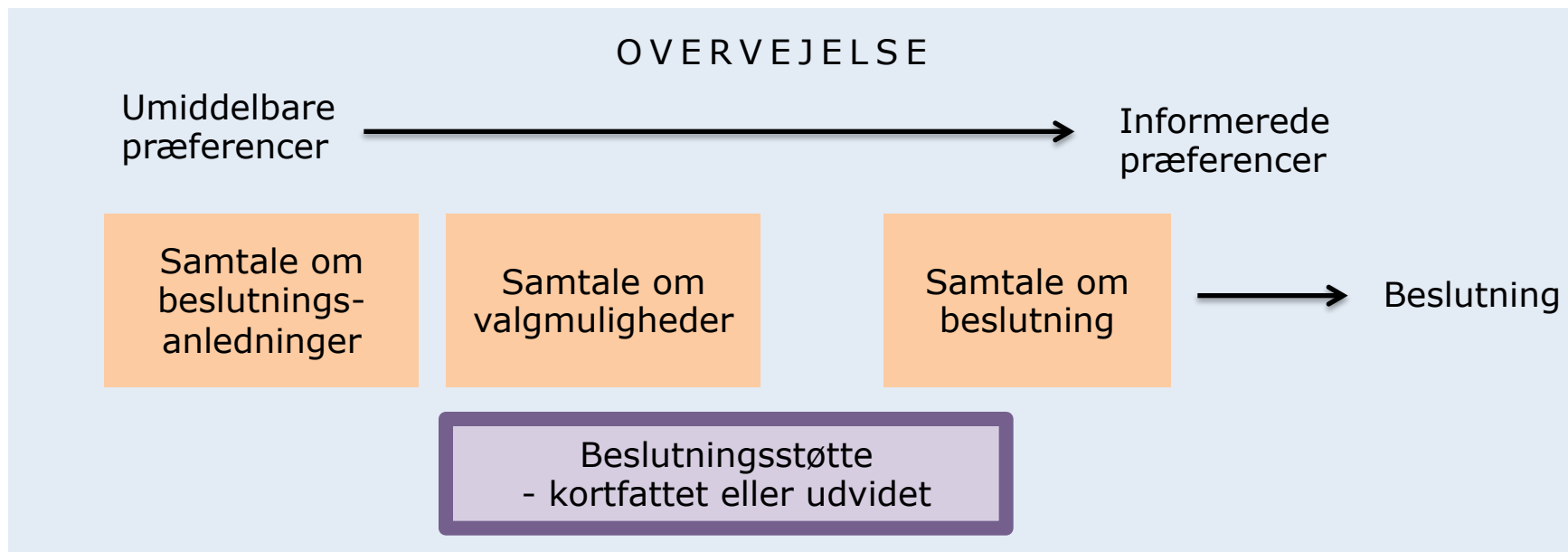
Durand M A et al. Do interventions designed to support shared decision-making reduce health inequalities? PLOS ONE 2014

Hvad kan vi uddrage?

- Redskaber er ikke nok
- Både patienter og sundhedspersoner skal støttes i partnerskab
- En flerstrengt strategi synes mest effektiv
 - Stærkt lederskab
 - Ændrede roller for patienter og sundhedspersoner
 - Forandring af kultur og infrastruktur

Da Silva D. Helping people share decision making. A review of evidence considering whether shared decision making is worthwhile. The Health Foundation 2012

Model for fælles beslutningstagen

Elwin G et al. Shared Decision Making: A Model for Clinical Practice. JGIM 2012

Nytter FBT-støtte?

- Det er uklart - givet det ringe kvalitet af evidensen
- Enhver intervention som aktivt er målrettet patienter, sundhedsprofessionelle eller begge er bedre en ingenting
- Interventioner der samlet retter sig mod begge parter er mere lovende end de, der alene retter sig mod en af parterne

Légaré F et al. Interventions for improving the adoption of shared decision making by healthcare professionals. Cochrane Review 2014.

Oversigt over
115 studier med 34.444 deltagere

Test af beslutningsstøtteredskeer
vs. 'vanlig konsultationspraksis'

**Decision aids for people facing health treatment or screening
decisions (Review)**

Stacey D, Légaré F, Col NF, Bennett CL, Barry MJ, Eden KB, Holmes-Rovner M, Llewellyn-Thomas H, Lyddiatt A, Thomson R, Trevena L, Wu JHC

**THE COCHRANE
COLLABORATION®**

Når patienter bruger beslutningsstøtteredskaber sammenlignet med vanlig konsultation, så

Høj
evidens

- ved de mere om mulighederne og er mindre i tvivl

Middel
evidens

- tager de en mere aktiv rolle i beslutningstagen
- har de en mere akkurat opfattelse af deres risiko

Lav
evidens

- er der mere sammenhæng mellem deres valg og deres værdier

Brugerstyret behandling (BB)

Brugerstyret behandling er en metode, hvor patientens præferencer er styrende for tilrettelæggelsen af behandlingsforløbet og hvor patienten evt. selv varetager dele af behandlingen.

Brugerstyret behandling er et individualiseret tilbud, som patienten kan vælge til eller fra.

Sundhedsvæsenet skal blive bedre til at give hjælp til selvhjælp

”Hvem er du mest enig med, A eller B?”

- A siger: "Sundhedsvæsenet skal blive bedre til at hjælpe patienter og pårørende, så flere patienter, der ønsker det, kan klare sig selv i hverdagen."
- B siger: "Sundhedsvæsenet gør nok for at hjælpe patienter og pårørende, så patienter, der ønsker det, kan klare sig selv i hverdagen."

FIGUR 35 — 85 pct. af danskerne mener, at sundhedsvæsenet bør blive bedre til at hjælpe patienter og pårørende, så flere patienter kan klare sig selv i hverdagen.

NOTE — Andelene omfatter hele stikprøven ekskl. "ved ikke"-svar. 13 pct. har svaret "ved ikke". N=5.240.

KILDE — Userneeds for Mandag Morgen og TrygFonden.

Tak fordi I lyttede
- nu er ordet frit

